

SÉMANTICKÉ ASPEKTY KATALOGIZACE X.

27. 11. 2017

PhDr. Jiří Stodola, PhD.

Záznam podle ISBD

Hlavní záhlaví

[Unifikovaný název]

Hlavní název = Souběžný název : další názvová informace. Číslo části/sekce díla,
Název části díla / první údaj o odpovědnosti ; další údaje o odpovědnosti. --
Označení vydání. -- První místo vydání : první nakladatel, datum vydání. – Rozsah :
další fyzické údaje. -- (Hlavní název edice / údaj o odpovědnosti v edici, ISSN edice
; číslování v rámci edice. Název subedice ; číslování v rámci subedice). --
Poznámky.-- Standardní číslo

Vedlejší záhlaví

MDT

Obecné zásady I

- Na konci pole nezapisujeme tečku (doplní systém)
- Interpunkci doplňujeme vždy, i kdyby mělo dojít k zmnožení
  - *Kam běží Pěťá? : pracovní sešit pro předškoláky*
  - *Vrať se zpátky!. Svazek první, Návrat ztraceného syna*
  - *2nd ed.. – London : Saur, 2015*
- Při vylučování znaků započítáváme i mezeru
- Interpunkci zaměnitelnou s interpunkcí ISBD je doporučeno zaměnit
  - *Na titulní stránce: Viktor Stretti. Z Mnichova do Paříže*
  - *korespondence a skicáře*
  - *Zapíšeme: Viktor Stretti, z Mnichova do Paříže : korespondence a skicáře*

Obecně v selekčních údajích I

- Nezapisujeme mezeru po tečce, následuje-li další podpole
  - *Zápis: 1101 \$aČesko.\$bMinisterstvo kultury*
  - *Zobrazení: Česko. Ministerstvo kultury*
- Pokud však zůstáváme ve stejném podpoli, mezera se zapíše
  - *Zápis: 1300 \$aBulletin (Česko. Ministerstvo kultury)*
  - *Zobrazení: Bulletin (Česko. Ministerstvo kultury)*
- Znak & se píše s oboustrannou mezerou

Obecně v selekčních údajích II

- Za kulatou závorkou kvalifikátoru, za nímž následuje další údaj se píše tečka.
  - *Zápis: 1101 \$aPardubice (Česko : okres).\$bOkresní úřad*
  - *Zobrazení: Pardubice (Česko : okres). Okresní úřad*
- Mezera se zapisuje za neukončeným datem, následuje-li další údaj ve stejném podpoli, následuje-li jiné podpole mezera se nezapisuje
  - *1101 \$aČesko.\$bPrezident (2013- : Zeman)*
  - *70012\$aViewegh, Michal,\$d1962-\$tBáječná léta pod psa*

Obecně v bibliografickém popisu I

- Iniciály a akronymy se zapisují bez mezer bez ohledu na to, jak je to ve zdroji
  - *J.J. Rousseau*
- Zkratky různého typu se oddělují mezerou
  - *M. J.P. Rabaut (Monsieur J.P. Rabaut)*
- V záhlaví se ovšem mezera zapisuje
  - *Rousseau, J. J.*

Obecně v bibliografickém popisu II

■ Datum

- *1.1.2004*
- *1. dubna 1998*
- *23.-24.5.2001*
- *23.-28. září 2002*

■ Rozměr

- *13 x 15 cm*

Psaní velkých písmen

- Velkým písmem se píšou: jména (osob, korporací, míst, konferencí) a názvy (děl, vyjádření, provedení)
- Dále se řídíme gramatikou daného jazyka
- Velkým písmenem začíná vždy blok údajů, druhé a další podpole se zapisuje s malým písmenem, neobsahují-li jména či názvy

Terminologie

- Tvůrce – osoba s hlavní autorskou odpovědností za vznik díla
- Příspěvatel – osoba s vedlejší autorskou odpovědností
- Zdroj – dílo, vyjádření, provedení, jednotka, obvykle provedení

Návěští I

Návěští obvykle bývá automaticky generováno daným knihovnickým systémem podle nastavení šablon pro určitý druh záznamů. Návěští se skládá z 24 (0-23) pozic v jednom řádku. Některé pozice je třeba sledovat, protože údaje se na nich mohou měnit. Jde především o následující.

- 05 – Status záznamu (a – doplněný záznam, c – opravený záznam, d – zrušený záznam, n – nový záznam, p – doplněný prozatímní záznam).
- 06 – Typ záznamu (a – textové dokumenty, tištěné, c – hudebniny, d – rukopisné hudebniny, e – kartografické dokumenty, f – rukopisné kartografické dokumenty, g – projekční média, i – nehudební zvukové dokumenty, j – hudební zvukové dokumenty, k – dvojrozměrná projekční grafika, m – počítačový soubor/elektronický zdroj, o – soupravy, soubory (kit), p – smíšené dokumenty, r – trojrozměrné předměty, přírodní objekty, t – rukopisné textové dokumenty).

Návěští II

- 07 – Bibliografická úroveň – a – analytická jednotka/monografie, b – analytická jednotka/seriály, c – soubor/kolekce, d – podjednotka, i – integrační zdroj, m – monografie, s – seriál).
- 17 – Úroveň úplnosti záznamu – (– úplná úroveň, 1 – úplná úroveň, bez dokumentu v ruce, 2 – méně než úplná úroveň, 3 – zkrácený záznam, 4 – základní úroveň, 5 – částečně zpracovaný/dočasný záznam, 7 – minimální úroveň, 8 – před vydáním dokumentu, u – není známa, z – nelze použít).
- 18 – Forma katalogizačního popisu (z hlediska souladu s ISBD) – (– jiná než ISBD, a – AACR2, i – ISBD, u – není známa).

Blok kontrolních polí I

- Po návěští následuje blok kontrolních polí (001-009).
- Pole 001 tvoří specifické číslo daného záznamu, toto pole je plně generováno systémem.
- Do pole 003 se automaticky zapisuje identifikátor kontrolního pole – jde o kód instituce, v jejímž rámci číslování zapsané do pole 001 probíhá (při přebírání záznamů z jiné instituce je třeba toto pole změnit).
  - **001** *np12345*
  - **003** *CZ-PrNK*
- V poli 005 systém automaticky generuje čas poslední úpravy záznamu.
  - **005** *20040511141923.0*
  - *[tj. 11. května 2004, 14:19:23*

Blok kontrolních polí II

- Pole 008 je pole údajů pevné délky. Do tohoto pole se uvádějí některé informace, které se mohou objevit v dalších polích záznamu. Pro minimální záznam je třeba vyplňovat jen některé z bloků údajů, některé mohou zůstat nevyplněné, některé může automaticky generovat systém. Některé bloky údajů jsou společné pro všechny dokumenty, některé jsou specifické pro různé druhy dokumentů. Minimální záznam pro souborný katalog ČR pro tištěné monografie předepisuje vyplňovat tyto pozice.
- 00–05 – datum uložení do souboru – generuje systém;
- 06 – typ dat/publikační status – určuje, o jaký typ data v poli 07-14 jde, generuje automaticky systém z pole 264 \$c;
- 07–10 – datum vydání, generuje systém z pole 264 \$c;
- 15–17 – místo vydání, produkce nebo realizace – je třeba ho vyjádřit pomocí kódu jednotlivých zemí;
- 35–37 – jazyk popisné jednotky – zapisuje se prostřednictvím kódu pro jazyk;
- 38 – modifikace záznamu – jde o informaci o tom, zda došlo k transliteraci nelatinkových písem a podobně, obvykle k modifikaci zá- znamu nedochází.

Blok čísel a kódů I

020 – standardní číslo. Toto pole je opakovatelné, oba indikátory má nedefinované. Do podpole \$a se uvádí standardní číslo bez zkratky „ISBN“, vysvětlivka pak do pole \$q. Údaje o dostupnosti se zapisují do podpole \$c. Podpole \$z slouží k zápisu nesprávného, zrušeného či chybného ISBN.

020##\$a80-7130-007-1\$q(brož.)\$z81-7130-007-11

040

- \$a – Agentura původní katalogizace (NO), \$b – Jazyk katalogizace (NO), \$c – Agentura, která převedla záznam do strojově čitelné podoby (NO), \$d – Agentura, která záznam modifikovala (O), e – Použitá pravidla popisu

040##\$aBOD033\$bcze\$erda

Blok čísel a kódů II

041 – jazyk dokumentu, vyjádřen již v poli 008, pole 041 se použije, když je dokument vícejazyčný, je překladem atd.

- První indikátor pole vyjadřuje, zda je popisovaná jednotka překladem nebo zda překlad obsahuje. 0 = není překladem, neobsahuje překlad, 1 = je překladem, obsahuje překlad. Druhý indikátor vymezuje, z jakého třídíku je převzat kód jazyka. Které části dokumentu se týká kód jazyka, je vyjádřeno užitím jednotlivých podpolí. Kromě \$a jsou všechna ostatní pole nepovinná.
- \$a – Kód jazyka textu, zvukové stopy či přitisku, \$b – Kód jazyka resumé, abstraktu, přeepsaného názvu či podnázvu (O), \$d – Kód jazyka zpívaného nebo mluveného slova (O), \$e – Kód jazyka libreta (O), \$f – Kód jazyka stránky či stránek obsahu (O), \$g – Kód jazyka doprovodného textu jiného než libreta (O) – , \$h – Kód jazyka originálu nebo předlohy pro překlad (O) – , \$2 – Zdroj kódu jazyka [jiný nežli MARC Code List] (NO)

041 – příklady

- Popisná jednotka je v ruštině (hlavní jazyk) a angličtině: **008/35-37 rus / 41##\$arus\$aeng**
- Text je překladem do angličtiny, jazykem originálu je francouzština: **008/35-37 eng / 0411#\$aeng\$hfre**
- Popisná jednotka obsahuje anglický překlad i text řeckého originálu: **008/35-37 eng / 0411#\$aeng\$agre\$hgref**
- Text je v angličtině, resumé ve francouzštině, němčině a španělštině: **008/35-37 eng / 0410#\$aeng\$bfre\$bger\$bspa**

Blok čísel a kódů III

- Pole 044 slouží k zápisu údajů o místě vydání dané publikace.
- Užívá se ve chvíli, kdy je těchto zemí více než jedna. V případě jediného místa vydání není třeba toto pole použít, protože informace jsou již obsaženy v poli 008 – na pozici 15-17.
- Pole je neopakovatelné, má dva nedefinované indikátory. Údaje o jednotlivých zemích vydání se píší do opakovatelného podpole \$a. Zápis v poli 044 vzhledem k poli 008 může vypadat takto.
- Zeměmi vydání jsou Itálie, Francie a Španělsko:
  - *008/15-17 it-*
  - *044##\$ait\$ufr\$asp*

Blok čísel a kódů IV

- **072** – kód skupiny konspektu, první indikátor nedefinovaný, druhý indikátor – kód zdroje (7 = zdroj specifikován v \$2)
- **Podpole:** \$a = Klasifikační znak skupiny Konspektu (NO), \$x = slovní vyjádření skupiny Konspektu (NO), \$2 = kód zdroje (NO), \$ 9 = pořadové číslo předmětové kategorie (NO)

072#7\$a60\$xBiotechnologie. Genetické inženýrství.\$2Konspekt\$92

Blok čísel a kódů V

- **080** – Mezinárodní desetinné třídění (O)
- **První indikátor:** typ vydání - # - informace není dostupná, 0 – úplné vydání, 1 – zkrácené vydání
- **Druhý indikátor:** nedefinován
- **Podpole:** \$a klasifikační znak MDT, \$2 Vydání (MRF = Master Reference File)

080###\$a001:005.71(211)\$2MRF

polární stanice

Hlavní/vedlejší záhlaví pro osobní jména – volba selekčního údaje I

- Pole 100/700
- Osoby, které se podílely na vzniku díla/vyjádření/provedení – v souladu s údaji v poli 245 (název a odpovědnost).
- České interpretace:
  - *Jsou-li autoři (přímí i nepřímí) uvedeni na titulním listu, zapisují se všichni, jeden z nich je v hlavním záhlaví*
  - *Jsou-li uvedeni na titulní stránce pouze nepřímí autoři (editoři) zapisují se do pole 245 a vedlejšího záhlaví (700)*
  - *Nejsou-li přímí autoři na titulní stránce, dohledávají se v dalších pramenech v předepsaném pořadí*
  - *Dohledávají se rovněž překladatelé a ilustrátoři s významným autorským podílem (245 a 700)*

Hlavní/vedlejší záhlaví pro osobní jména – volba selekčního údaje II

- Není-li ve zdroji uveden autor, nedohledává se
- Jsou-li však všeobecně známi, zapisují se do 245 v hranaté závorce a pole 100/700
- Je-li osoba v poli 100/700, musí se objevit i v poli 245 případně 5XX.
- 100 – zapisuje se hlavní tvůrce, vyskytuje se pouze 1x a spolu s ním se nesmí zároveň vyskytnout pole 110, 111 a 130
- 700 – další tvůrci, přispěvatelé, může se opakovat, 1 pole = 1 osoba
- Adaptace – hlavní tvůrce autor adaptace v případě, že došlo k podstatné změně nebo dílo je jako adaptace prezentováno v preferovaných pramenech popisu

Příklady

1001 \$aŽemlička, Jan

24510 \$aCelní zákon a předpisy související v praxi /\$cJan Žemlička, Pavel Hruška, Helena Nováková, Jana Zelená, Květoslav Horák

7001 \$aHruška, Pavel

7001 \$aNováková, Helena

7001 \$aZelená, Jana

7001 \$aHorák, Květoslav

[dílo má pět tvůrců se stejnou mírou autorské odpovědnosti.]

24500 \$aPsychologie /\$ceditoři: Z. Pavel, H. Levá, J. Procházková

7001 \$aPavel, Zbyněk

7001 \$aLevá, Hana

7001 \$aProcházková, Jiřina

[na titulní stránce není uveden tvůrce, pouze editoři]

1000 \$aMolière

24514 \$aDie Schule der Frauen :\$bLustspiel in fünf Aufzügen /\$c[Molière]

[známý autor není uveden na zdroji]

1001 \$aNeff, Ondřej

24510 \$aPatnáctiletý kapitán /\$cJules Verne ; podle románu Julese Verna volně vypráví Ondřej Neff ; ilustroval Zdeněk Burian

7001 \$aBurian, Zdeněk

7001 \$aVerne, Jules,\$d1828-1905.\$tCapitaine de quinze ans

[literární adaptace]

Případně může být pole pro související dílo zapsáno s podpolem \$i, např. když ze záznamu není vzájemný vztah děl jasný.

7001 \$iLiterární adaptace díla:\$aVerne, Jules,\$d1828-1905.\$tCapitaine de quinze ans

Hlavní/vedlejší záhlaví pro osobní jména – zápis selekčního údaje I

- Pokud autor změnil jméno, zapisuje se pod novým jménem
- Pokud používá více identit, zapisuje se ta, která je ve zdroji, případně ta, která je užívána nejčastěji
- Při volbě varianty jména vycházíme z národních autorit, případně z údajích z národních knihoven daných zemí
- V případě nemožnosti ověřit, užívá se varianta z prvního provedení
- Nelatinková písmena se transliterují
- Prefixy – různě v různých jazycích na začátku nebo na konci, v češtině na začátku, ale předložka je vyloučena z řazení
- Jména neobsahující příjmení se zapisují pod křestním jménem

Hlavní/vedlejší záhlaví pro osobní jména – záhlaví typu Autor/Název

- Pouze u pole 700
- Obsahuje-li dokument několik děl bez společného názvu

Příklad:

245 00 \$aJejí pastorkyňa /\$cGabriela Preissová. Maryša / A. a V. Mrštkové

700 12 \$aPreissová, Gabriela, \$d1862-1946. \$tJejí pastorkyňa

700 12 \$aMrštk, Alois, \$d1861-1925. \$tMaryša \$7aun2007386618

700 1# \$aMrštk, Vilém, \$d1863-1912 \$7jk01082335

[Dílo „Její pastorkyňa“ v době vzniku této metodiky nemělo autoritní záznam, proto pole neobsahuje podpole \$7. Zápis Viléma Mrštká v poli 700 s druhým indikátorem prázdným je z hlediska pravidel nestandardní, ale je to vzhledem k možnostem formátu jediný způsob, jak druhého/dalšího tvůrce díla zapsat tak, aby byl vyhledatelný.]

Pole 100, 700

- První indikátor

- 0 *jméno se uvádí pod rodným/křestním jménem*
- 1 *jméno se uvádí pod příjmením*
- 3 *jméno se uvádí pod jménem rodiny (rodu)*

- Druhý indikátor

- *Pro pole 100 nedefinován*
- *Pro pole 700*
  - # typ nespecifikován
  - 2 analytické záhlaví

Podpole pole 100, 700

- \$a Osobní jméno (NO)
- \$b Římské číslice (NO)
  - *\$aKarel\$bVI.*
- \$c Doplnky ke jménu jiné než data (O)
  - *\$aKarel\$bVI.,\$cceský král a římský císař*
- \$d data související se jménem (NO)
  - *\$d1912-1990*
- \$q Rozpis iniciál (NO)
- \$7 Číslo authority (NO)
- \$4 Kód role (O)
- \$t Název díla (NO)

Interpunkce pole 100/700

\$a Osobní jméno

\$a Osobní jméno,**\$c**Doplňky ke jménu jiné než data

\$a Osobní jméno,**\$d**Data související se jménem

\$a Osobní jméno**\$b**Římské číslice,**\$d**Data související se jménem

\$a Osobní jméno,**\$c**Doplňky ke jménu jiné než data,**\$d**Data související se jménem

\$a Osobní jméno**\$q**(Rozpis iniciál rodného/křestního jména),**\$d**Data související se jménem

\$a Osobní jméno,**\$c**Doplňky ke jménu jiné než data**\$q**(Rozpis iniciál rodného/křestního jména),**\$d**Data související se jménem.**\$t**Název díla